

Ivana Dobráková
TORINO ÁRNYÉKÁBAN

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

Ivana Dobráková

TORINO
ÁRNYÉKÁBAN

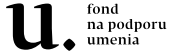
Fordította
György Norbert

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

The translation of this book was supported using public funding
by Slovak Arts Council.

Slovenské
literárne
centrum

This book was published with the financial support of the SLOLIA Board,
The Slovak Literary Centre.

Pod slnkom Turína

Copyright © Ivana Dobrákovová, 2021

© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2021

Hungarian translation © György Norbert, 2024

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2024

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 298 7

ISSN 2064-2989

ELSŐ RÉSZ

Miközben a jegyzetfüzetemet és a tollamat elraktam a retikülbe, a szemüvegemet meg a tokba, Olga felém nézett, és azt súgta, „minikosárlabda?“, aztán velem egyszerre állt fel. Így ismerkedtünk meg. A szülői értekezleten.

Ginevra tanító néni elképesztő volt. Az első pillanattól. Loredana tanító néni még úgy-ahogy rendben, el tudtam képzelni, hogy egy hozzá hasonlóval a brüsszeli általánosban is összefuthattam volna, ahová Manu járt, szigorú és következetes, a sziluetdje egyenes, halvány mosoly az arcon, mappával a kézben, de Ginevra, Ginevra az olaszokkal kapcsolatos legvadabb klisék megtestesítője volt.

Sötét bőr, apró termet, rövidere vágott haj, rugalmasan tekergett a szülők előtt, és gesztikulált, jobb keze kilótt a magasba, a bal kéz ugrás közben csípőre téve, majd kicsit hátrabillent, és szaggatott táncmozdulatokkal a tábla felé vette az irányt, ahol valamit meg akart mutatni nekünk, aztán a könyvsarok felé indult, egész idő alatt kiabált, rázta a fejét, és úgy tűnt, mint aki tánccal és testbeszéddel akarja elmagyarázni az egész tanév programját, különböző tárgyakra mutogatott a tanteremben, amelyek korábban elkerülték a figyelmünket, „a poharakban szívószálak, minden diáknak egy-egy, akár itt van, akár hiányzó, oda pedig a flaskák kupakjait rakjuk, fehérek a hétköznapokra, pirosak a hétvégére, hét darab megy a zacskóba, ami a hét napjait szimbolizálja... és

itt a vonal, ami elválasztja a szeptembert az októbertől, pont öt nap múlva lesz, így jobban tudjuk érzékelteni az idő múlását”, alig tudtam követni, „és hátul a világtérkép, de azt még nem használjuk”, minden szülő hátrafordult, aztán rögtön vissza, csak én merengtem el hosszabban a térkép fölött, a rossz szokás, hogy minden esetben kiszúrjam az olyan térképeket és atlaszokat, ahol még Csehszlovákia van feltüntetve, szépen egybenőve, de itt nem, ezek itt már modernizálódtak.

És akkor jött a felolvasás. Ilyesmi Brüsszelben tényleg elképzelhetetlen volt. És nyilván nem csak Brüsszelben. A tanító néni, nekünk, szülőknek, felolvastak egy gyerekkönyvet, sőt minden lapozás után felénk is fordították, hogy lássuk a képeket, hogy követni tudjuk a történetet, arról szólt, hogy a tanerő hogyan osztónzi az olyan diákot, aki nem tud rajzolni, előbb csak egy pontot, aztán köröket rajzol, kisatírozott golyókat, íveket, és a pontokból végül egy galériában kiállított műalkotás kerekedik. Sikerült még elcsípnem, amint Loredana tanító néni kijelenti, hogy ilyen szellemben akarják terelgetni a mi csemetéinket is, de ekkor én már átverekedtem magam a padsorok között, ki a folyosóra, ott kellett hagynom a szülői értekezlet végét, hogy el tudjak menni Alessióért.

Olga a tanterem előtt megragadta a kezem, és rögtön bemutatkozott, „David anyukája”, David, David, gondolkoztam, nem ugrott be semmi, de ugyanúgy bemutatkoztam, természetesen, „Kristína, Alessio anyukája”, Olga azonban félbeszakított, „tudom, tudom, hiszen David kizárólag Alessio miatt jelentkezett a minikosárlabdára, rágta a fülem, hogy anya, Alessio is oda jelentkezett, anya, én is minikosarazni akarok, íráss be, versenyek is lesznek, versenyek, biztosan nyerni fogunk, így a férjemmel azt mondtuk, miért ne, ha minikosarazni akar, akkor minikosarazni

fog, bár Michele jobban szeretne volna, ha az atlétikát választja, fiatalon maga is versenyszerűen űzte az akadályfutást, de azt mondtuk, mindegy, mit, csak sportoljon, majd meglátjuk, mire megy a kosárlabdával”. Miközben a Leone Fontana általános iskola ütött-kopott lépcsőin haladtunk lefelé, Olga még mindig fogta a kezemet, esélyem sem volt, hogy rendesen megnézzem őt, vagy észrevétlenül kiszabaduljak a szorításból, nem szeretem az idegen emberek érintését, különösen, ha váratlanul történnek, és már az előcsarnokban voltunk, amikor végre elengedett, bár továbbra is ott állt szorosan mellettem. Más szülők is álltak ott, egyiküket sem ismertem, kicsit félrehúzódtam, és mintha csak úgy mellékesen, végignézttem Olgán, konstatáltam, hogy valamivel fiatalabb nálam, viszonylag alacsony, de hisz az olaszok alacsonyak, ahogy anya mondogatta, különösen az én százhetvenöt centimhez képest, talán még Ginevra tanító néninél is alacsonyabb, és a bőre is elég sötét, de szép volt, határozottan szép, ez rögtön feltűnt, az a tiszta szépség, ami áradt belőle, a nyakában pedig egy aranylánc lógott kereszttel, amit csak azért vettem észre, mert végig azt babrálta.

És Alessio valóban az osztálytársán, Davidon lógva rontott ki a tornateremből, mindketten odafutottak hozzánk, izzadtan, kifulladásra, a tornacipő a vászonzsákban, az iskolatáska a hátukon, és rögtön bele is kezdett franciául „*maman, tu sais, David a dit que je peux aller chez lui...*”, de leállítottam, „Alessio, ne légy tiszteletlen, itt olaszul beszélj, hogy mindenki értse”, és mivel Olga meglepődve nézett rám, elmagyaráztam: „Az apuka olasz, de eddig Brüsszelben éltünk, csak egy hónapja költöztünk Torinóba.”

Olga elmosolyodott, „külföldi vagy? tényleg? nagyon jól beszélsz olaszul. Magamtól soha nem jöttem volna rá. Illetve, hallottam, hogy van egy kis akcentusod, de azt gondoltam, hogy

Valle d'Aostából való vagy”, mindketten elneveltük magunkat. „Köszönöm”, mondtam neki, mire Olga hozzátette, hogy „tulajdonképpen én is idegen vagyok errefelé, nyolc éve élek itt. Pugliából jöttem, Olaszország legdélibb csücskéből, de ezeknek”, azzal halkabbra fogta és némi megvetéssel a „piemonti” szülők felé fordította a fejét, „én vagyok itt a jövevény, és nem te, hidd el”, de aztán mintha elszégyellte volna magát, és visszakozott. „Elnézést, nem tudom, mi lelt, hisz a férjem is piemonti, és ő egyáltalán nem olyan, csak ezek a buta előítéletek, észak a dél ellen, és megfordítva, de sokszor azt gondolom, hogy itt, Olaszországban ettől soha nem szabadulunk meg.”

Megértően bólintottam, de semmit sem fűztem hozzá, egyáltalán nem volt szándékom politikai vitába keveredni, elég volt nekem az, ami Brüsszelben ment. Felszárítottuk a gyerekeink verejtékét, tehermentesítettük az iskolatászkájuktól, és kiléptünk az épületből. Olga megkérdezte, melyik irányba megyünk, határozatlanul jobbra mutattam, Olga megörült, „akkor mehetünk együtt. Mi itt lakunk a közelben. És te hova valósi vagy? És a férjed olasz? Hogyan ismerkedtetek meg?”

Azt, hogy hogyan ismerkedtünk meg a férjemmel, talán már el is felejtettem, olyan régen történt, a gyerekkor meg már rég el lett hantolva a köd és a tagadás hordalékai alatt, Pozsony a kilencvenes években, és az egész ifjúságom, amikor próbáltam kitörni a falak közül, ki a levegőre, a találkozásunk Bécsben, mert meszebb nem jutottam, tovább nem tudtam menni, Marco éjszakai kocsikázásai, hogy csatlakozzon hozzám, aztán a Mercure hotelben eltöltött éjszakák, az uniformizált, mindig egyforma szobák, pontosan erre volt szükségem, nem beszélve a reggelikről a kis dzsemes tégelyekkel és a vajkockákkal, a joghurtokkal és a croissant-okkal, a parki sétákkal és a bevásárlóutcákkal, ahol Marco

minden hülyeséget megvett nekem, és az a mondata, amely belém égett, „kérlek, ne hálálkodj annyit, ez csak egy szivacs”, igen, de egy vagyomba került, legalábbis az én pénztárcámhoz mérten, és egy másféle jövő, amelynek lehetősége váratlanul megjelent előttem. Mennyit mondhattam el egy teljesen idegen embernek ebből, amilyen ez az Olga is volt, de szerencsére szinte semmit sem kellett mondanom, mert a néhány alapvető információ után, amit magamról kinyögtem, már csak ő beszélt, a munkájáról a ruhatisztítóban, ahol csak vasal és vasal és vasal, és leginkább arról, hogy mennyire hiányzik neki a nagymama, aki felnevelte őt, „idén nyáron csak egy hétre sikerült hazautaznom!”, a nagymama, aki miatt nagyon aggódik, aki már ki sem jár a lakásból, fáj a térde, de makacs, mint az öszvér, orvoshoz semmi pénzért, aztán az olívakertekről, amelyek között felnőtt, és a Baia dei Turchi fehér partjairól, azon gondolkoztam, hogy mennyire valószínűtlen ez, hogy most itt sétálunk és beszélgetünk, és mégis, valami különös véletlen folytán pont itt kötöttem ki, ebben a városban, ebben a pillanatban, de ahogy minden, úgy előbb-utóbb ez is múlttá változik, akárcsak Pozsony, akárcsak Brüsszel.

Brüsszel tulajdonképpen kicsit kezdte már elveszíteni a kontúrjait, az Ixelles nevű, vegyes etnikumú diáknegyed, ahol laktunk, az udvaros házban az első emeleten, délután kettőtől már csak a félhomály, éjszakánként semmi hold, csak a fények a környező ablakokból, és a közeli Bois de la Cambre park, ahová kijártam sétálni, a puccos Edith Cavell Klinika, ahol mindkét fiunk született, Marco ragaszkodott hozzá, hogy magánkórház legyen, „másképp itt nem megy, higgy nekem”, és az Európai Parlament folyosói, a kávéház, ahol mi, szlovák nők találkoztunk a hónap utolsó péntekén, az ellenszenv, ami fokozatosan a hatalmába kerített, és Marco bejelentése után, miszerint volna

itt egy lehetőség néhány évre Torinóba költözni, a fogadalom, hogy ezúttal nagy ívben kerülni fogom az összes külföldön élő szlovákokat, mindenekelőtt a szlovák nőket, igen, tudom, Brüsszelben ezt nem sikerült teljes mértékben megvalósítanom, de Torinóban, Torinóban mindent megteszek azért, hogy beilleszkedjek a helyiek közé, az olaszok közé, és most ez az Olga, mintha az égből pottyant volna, annyira kedves, a fiúk meg két lépéssel előttünk baráti beszélgetés közepette – egyáltalán, lehetséges ez?

Amikor elhaladtunk a Santa Giulia-templom mellett, Olga megállt egy kapu előtt, és megkérdezte tőlem, hogy „tulajdonképpen láttad már az éjszakai Gran Madrét?”, nem várta meg a választom, „én itt lakom, ez egy gangos ház, nem túl jó innen a kilátás, de ha továbbmész ezen az utcán, aztán letérsz balra a Corso San Maurizióra, akkor menj el egészen a Murazziig, a folyó melletti falhoz, ha korábban még nem jártál ott, onnan nyílik egy szép kilátás a Monte dei Cappuccinire, és ott lesz a Gran Madre, a Gran Madre a mi torinói panteonunk, ahogy mi nevezzük, így sötétben nagyon szép, ahogy ki van világítva... és arrafelé – mutatott az ellenkező irányba – van a Superga, csupa szép hely, valamikor ki kell mennetek a Supergára, és megnézni, Sassiban felültök a nosztalgiavonatra, vagyis a fogaskerekűre, és az kivisz benneteket. A turisták is oda járnak, én csak alkalmanként, ünnepnapokon, mert ott nagyon szép miséket tartanak”, tette hozzá kissé zavartan. A sötétben is láttam, hogy elpirult, igyekezett rögtön másra terelni a szót, „nos, fiúk, búcsúzzatok el egymástól, mert holnap mindketten korán keltek”. A fiúk kicsit gúnyosan megbökték egymást, és foghegyről odavetették, hogy *ciao, salut*, mi is elköszöntünk egymástól, és már el is tűntek a kapualjban.

Szégyelltem elmondani neki, már akkor is, de később még inkább, miután megtudtam, hogy anyagilag nincsenek túlságosan

eleresztve, amikor láttam, hogy négyen szoronganak egy udvarra nyíló, két és fél szobás lakásban, mi pedig a Piazza Vittorián lakunk, egy felújított, modernizált tetőtér százharminc négyzetméteren, a Mole Antonelliana nyíló kilátással, plusz ott a gyönyörű Gran Madre, a Monte dei Cappuccini, a Superga és a Pó, szóval éjjel-nappal bámulhattam volna, ha akarom. Persze a lakás nem volt a miénk, Marcónak a gyógyszergyártó cég utalta ki, de annál jobb, mert se lakbért, se adót nem kellett fizetnünk, így először élhattunk jobban, mint az átlag.

Amikor Marco néhány nappal később a bőröndjét csomagolta, mert Lisszabonba utazott valami konferenciára, a hálóból kifelé jövet odavetette, hogy keríthetnék egy takarítónőt, egy bejárónőt, „nem tudnád megkérdezni a suliban egy másik anyukától?, biztosan ismernek valakit”, és mivel hallgattam, hozzátette: „nem kéne, hogy ez akkora probléma legyen, figyelmeztetek, ellenkező esetben minden a nyakadon marad...”, és nevetett. Mormogtam valamit az orrom alatt, mivel a takarítónővel kapcsolatos kérdés mögött meghallottam egy másik, nyomatékosabb kérdést is, nevezetesen, hogy nem szándékozom-e valami munka után nézni. Brüsszelben volt munkám, korábban még egy képviselő asszisztense is voltam, de aztán jött a két gyerek, a második, veszélyeztetett terhességem után a meghosszabbított anyasági, és amikor három évvel ezelőtt Alessiót óvodába adtam, már nem éreztem úgy, hogy képes lennék teljes állásban elhelyezkedni, és bármi kimerítő munkát végezni, itt-ott alkalmyszerűen fordítottam valamit, olykor tolmácsoltam, ha egy ismerősöm éppen nem ért rá, de állandó munkahelyem nem volt, és valóban, mindenre megvolt a jó okom, csak hogy miután megérkeztünk Torinóba, ennek is vége lett, Emanuel már tizenkét éves volt, Alessio hét – életem végéig a fiaimmal akarok

takarózni? Mikor döntöttem el, hogy már nem akarok dolgozni? A pénz ugyan nem volt probléma, Marcót a gyógyszergyártó cégnél előléptették, de mi van velem? És ha nem dolgozom, akkor mihez kezdjek a napjaimmal ebben az új környezetben? A panorámát fogom nézni az ablakon át? A vécépucolás és a sorozatok közti szünetben?

Beléptem Emanuel szobájába, az ágyon feküdt, már pizsamában, a tabletjébe merülve, a falon a feje fölött néhány plakát az *Assassin's Creed* nevű számítógépes játékból, és a *13 okom volt* című sorozatból, ami ellen kezdetben tiltakoztam, aztán feladtam, hol vannak már azok az idők, amikor még a dinoszauruszok és az űrrakéták érdekelték, amikor esténként együtt olvastuk a *Harry Pottert*. Leültem mellé, kicsit arrébb húzódtam, de a tabletről nem vette le a szemét, vajon mit nézhet rajta, „Manu, a suliban minden rendben?”, próbálkoztam. „Hogy mit?”, kérdezte kicsit hangosan, és csak ekkor vettem észre, hogy fel van rakva a fülhallgató, levette, „mit mondtál?” „Hogy a suliban minden rendben van?” Emanuel bólintott, „okés”, és már rakta volna vissza, de megfogtam a karját. Szerettem volna még folytatni, és mi van az új osztálytársakkal, megismerkedtél már valakivel, van ott olyan srác, akivel összebarátkozhatnál, és milyenek a tanító nénik, tekintettel vannak az olasztudásodra, nem túl nehéz, és hogy bírod az utazást a városon át, és úgy általában, jutott eszembe egyik dolog a másik után, de csak annyit tudtam kinyögni: „Manu, kérlek, ne maradj fenn megint tizenegyig, reggelente mindig olyan fáradt vagy.” Bólintott, felrakta a fülhallgatót, elmormoltam még, hogy „jó éjszakát”, de ezt már nem hallotta. Ott maradtam még egy ideig az ágyán ülve, mégis mit mondhatnék neki, hogy felkeltem az érdeklődését, hogy tudomásul vegyen, na igen, a kamaszkor,

és ez egyre rosszabb lesz, de elmúlik, ez csak egy időszak, miközben a szemben lévő falról, az íróasztal fölött, egy zombi bámult vissza rám, kezében egy emberi agy, amelyből csöpögött a vér, az ablakon át pedig a Mole világított ránk.

Alessio, az én kis motollám, teljesen más volt. Már állig be volt takarva a paplan alatt, lefeküdtem mellé az ágy szélére, amíg elmondta a híreket meg a pletykákat az osztályából, „és az a szegény Cesare, képzeld, minden lány folyton csak, aaah, Cesare, leszel a férjem?, *elles sont folles, maman*, tiszta örület.” Rámolyogtam, „és Cesare nem akarja elvenni őket?” „Nem, hogy gondolod, Paolóval már többször figyelmeztettük, Cesare, légy óóóvatos, jön Amalia, Cesare, fuss, Marina meg akar csókolni... a lányok miért olyan buták?” „Akkor a lányok most buták vagy kelekótyák?” „Mindkettő!”, jelentette ki határozottan. A párna másik oldalára húzódtam, fogtam dinó urat, a gumi dinoszauruszt, a legkedvesebb játékát, és elváltoztatott hangon mondtam, „jaj, hogy miket nem hallok, Alessio úrfi, miket nem hallok, tehát Cesare tetszik a lányoknak?! Ez hallatlan, nyolcévesek, és már férjhez mennének, nahát, ki látott már ilyet”, és Alessio teljesen önfeledten, „dinó úr, ez borzasztó, a lányok az osztályban semmi másról nem beszélnek”. „És mindenki Cesaréba szerelmes?” „Nem is tudom, dinó úr.” „És Alessio úr nem szerelmes senkibe?” „*Maman!*”, kiáltott fel Alessio felháborodva, „ilyet dinó úr soha nem kérdezne, ilyen hülyeséget”, és észreveszem, hogy teljesen elpirul. „Bocsi, bocsi”, nevettem, és megesküdtem az égiekre, hogy ilyen butaságot nem mondok többet, adtam egy puszit az arcára, aztán mozdulatlanul feküdtem mellette az ágyon, amíg el nem aludt az éjjeli kislámpa mellett, és időnként belecsíptem a karomba, nehogy én is elaludjak, a konyhában még be kellett rakni a vacsoráról maradt edényeket a mosogatógépbe.

„Otranto a szellemek városa, nem tudom, miért, fehér városnak is nevezik”, mesélte nekem Olga, „holott egész Puglia fehér, a házak fehér kockák piros tetők nélkül, a tengeri sótól és a hullámveréstől málladozó vakolat, emlékszem, amikor még gyerekként először kirándultam északon, Trentino-Alto Adigében, nem értettem, mire azok a ferde, piros tetők a házakon, a tanító néninek kellett elmagyaráznia, hogy a hó miatt van, hogy könnyebben lecsússzon. Mire én megkérdeztem, hogy mi az a hó”, nevette el magát Olga, „a hó olyasmi volt, amit csak a tévében láttam, a filmekben, amelyeket a karácsonyi szünet alatt vetítettek. Szóval, nekem az egész furának tűnt. Természetellenesnek. Nekem a normális ház úgy nézett ki, mint amilyenben felnőttem, földszintes, fehér, és a nagy, aki minden este kirakta a széket a bejárati ajtó elé, hogy kicsit élvezni tudja a hűvösséget, talán a szellőt is, és egy-két órát elcsevegett a szomszédokkal, estéről estére, megbeszéltek mindent, csak ritkán volt decemberben olyan hideg, hogy ezt nem tehettem meg. Csakhogy miután Salento divatba jött, és nyaranta özönléni kezdtek oda az emberek, jöttünk rá, akkor értettük meg, hogy mi a legfőbb turisztalátványosság, a katedrálishoz vezető út mellett lakunk, és ment minden a pocskába, a szomszédok helyett szuvenírboltok jelentek meg az utcákon, bizsutériák, pareók, batikolt ruhák, kagylók és képeslapok, és a nagymama már nem rakta ki többé a széket az utcára a ház elé, a konyhában hagyta a tévé előtt, és már tíz éve onnan nézi az olyan műsorokat, mint a *Paperissima Sprint*, a *Striscia la Notizia* és a *Domenica in*, meg a többi Berlusconi-féle baromságot, és én ettől mindig szomorú leszek, ha eszembe jut.”

Olga felsóhajtott, „itt senki nem érti ezt, és ha a hírekben megjelenik egy olyan tragédiáról szóló hír, hogy egy motoros délen a házuk előtt üldögélő embereket ütött el, hallanod kéne

azt a dumát, azokat a lenéző megjegyzéseket: a lusta déliek, nem csinálnak semmit, csak ücsörögnek a ház előtt, de hogy netán dolgozni is kéne, ugyan már, látott már valaki egy délit is dolgozni, egyszóval, ezek itt semmit sem értenek, semmit. És még ellenszenvesek is.” Olga belekortyolt a kávéjába, „és mit csinálnak ők? Csak próbálj meg este ötkor végigmenni a városközpontban, a bárókba zsúfolódva láthatod őket, italokkal a kezükben, borospoharakkal, próbálj meg júliusban átmenni a Piazza Vittorián, vagy közvetlenül a házuk előtt, a Piazza Santa Giulián, egyszerűen reménytelen, reggelig tombol a *movida*, tehát nekem senki ne mondjon semmit!”, tört ki belőle.

Ott ültem Olgával a kávé, illetve a kapucsínó mellett, az első találkozásunkkor, s bár igyekeztem más témákat is bevinni a beszélgetésbe, valahogy mindig annál az Otrantónál lyukadtunk ki, annál a nagymamánál és annál a széknél, ott lent, délen, és a Torino iránt érzett ellenszenv mellett, „az utca végén itt csak ezek az undorító hegyek tornyosulnak, mintha foglyul ejtettek volna, pontosan úgy, mint egy állatkarámban, próbálsz kimászni, mászol, mászol, de mindig visszacsúszol, hogy végül teljesen elnyel a város, bedarál, és olyan a hulladékká válsz, amit a vályúba dobálnak az állatoknak”. „És kik azok az állatok, akik felzabálnak – kérdeztem kicsit gúnyosan –, a torinóiak?” Mire Olga: „Ne vess csak, magad is látni fogod rövidesen. A hideg északi tekintetek. Ha véletlenül találkoznál egy kedves piemontival, akkor szólj! Mindenképpen szólj nekem, hadd lássam én is!”

Megígérttem, és magamban elgondolkodtam azon, hogy Torino nyilván észak, persze, Olaszország északi része, értem én, hogy neki ez mit jelent, de észak? Ez lenne észak? Ausztria alatt? Az Alpok alatt? Akkor mit gondoljunk a norvégokról, a svédokról, a finnekről?! Vagy a mi Közép-Európánkról? Ott, ahol

a hó miatt a piros, ferde tetős házak kezdődnek, nyilván mi már mindannyian eszkimók vagyunk, de ezt inkább nem mondtam neki. Mert minden alkalommal, amikor előbújt belőle az észak iránti gyűlölet, rögtön elnézést kért, szinte azonnal, visszavonta a szavait, makogni kezdett, mert hiszen a férje, és annak szülei is Piemontból származnak, helyiek, mit szólnának, ha hallanák, hogy így szidja ezt a tájéket?

Azt sem vallottam be neki, hogy ebben az új városban, ebben a vályúban, én ellenkezőleg, nagyon is jól érzem magam. Marco már kezdi felvenni a ritmust az új munkahelyén az új kollégákkal és az új feladatokkal kapcsolatban, késő este jár haza, a fiúk megszokták az új iskolát és az új osztálytársakat – Alessiónak ez sokkal könnyebben ment, mint Emanuelnek, mint mindig, de nem volt olyan szörnyű, az ilyen alternatív iskolarendszerekben nem kell megszakadniuk a tanulásban, még házit sem kapnak, én meg szabadon böklászhatok egész nap a városban. Mindig a Piazza Vittoriótól indultam a Via Po mentén, az árkádok alatt, többnyire megálltam egy kávéra a Ghigán, ahol megismerkedtem a komplett személyzettel, egy Nina nevű pincérnő már készítette a kapucsínómat, amint meglátott a kirakaton át, kedves volt, és Nápolyból származott, rám mosolygott, *quella signora con accento inglese*, ez az angol nő, aki délután is kapucsínót iszik, holott a férje már rég elmagyarázta neki, hogy ezt nem kéne. Aztán a Piazza Castello a Palazzo Madamával, ahol az út kettéválk – vagy a Via Román át a Piazza San Carlóra, aztán a Porta Nuova állomáshoz, vagy irány az óváros, a Dóm a torinói lepelletel, illetve a torinói lepellet másolatával, mert azt az eredetit csak ritkán állítják ki, és a Via Garibaldi sétány, csak kapkodtam a fejem a pirszing láttán, ott annak a magas nemesi épületnek a sarkán, és a vér, kék és piros, ahogy csorog lefelé, lampionok a városháza előtti téren,

és olykor el a Piazza Statutóig, azzal az elesett katonák emlékére állított szoborral a közepén, „fontos, hogy ne térj le jobbra, mert ott már az arab és a fekete negyed kezdődik, vagy inkább a gettó, ott már veszélyes lehet, vagy vedd meg gyorsan és olcsóbban a Porta Palazzón a zöldséget meg a gyümölcsöt, aztán el onnan”, figyelmeztetett Olga.

Berendeztem a lakást, kiegészítőket vásároltam, baromságokat, fölösleges dolgokat, művészetről és olasz filmekről szóló könyveket, fotóalbumokat a torinói udvarokról, és néhányszor virágot is hoztam a piacról, kész Mrs. Dalloway, takarítottam – igen, én, és meglepetten tapasztaltam, hogy ez egyáltalán nem olyan bonyolult dolog, és gond nélkül megoldom egyedül is, és hogy tulajdonképpen miért is vertem el annyi pénzt az utóbbi tíz évben a takarítónőkre? Bár Marco morgott, „a feleségem úgy döntött, hogy háziasszony lesz! *Una massia!* Te jó ég, hová lett az a tolmács-asszisztens, akit elvettem?! Mit tettél vele?”, de én csak nevettem, egyik kezemben a Swiffer, a másikban egy Vileda márkájú vödör, és puszikat küldtem neki az éterben, Manu csak forgatta a szemét, és bezárkózott a szobájába, ahol eljátszhatta, hogy ezek a szerencsétlenek nem az ő szülei, tablet, fülhallgató, egy teljesen más dimenzió, Alessio fel-alá rohangált, mint aki be van sózva, és nekiütközött a rizspapírral árnyékolt lámpáknak, amelyeket stratégiai szempontok szerint helyeztem el a lakásban, „hogyan otthonosan érezzük magunkat”, kialakítani egy otthonos környezetet, ez minden valamirevaló feleség és háziasszony számára megfelelő program kell legyen, bár mindez egyelőre csak nekünk, eddig egyetlen vendég se látogatott meg minket, de hát mi négyen is jól megvagyunk itt.

És amikor szeptember végén egy kellemesen meleg estén Marcóval ott ültünk a mi kis teraszunkon, a gyerekek már az

ágban, Barolót iszogattunk, csipszet rágtunk, és sós mogyorót szórtunk a tenyerünkbe, miközben egyre jobban beborult, a szél napközben minden szmogot kifúj a városból, elképesztően tiszta látóhatár, a Mole, ördög tudja, miért, most lilára volt megvilágítva, körös-körül csak a torinói tetők, és a folyó, amely nyugodtan folydogált a házunk alatt, egyszóval, ahogy ültünk így ellazulva, és Marco színes családi történetekkel szórakoztatott, Torino valóban jó választásnak tűnt.

Leginkább a játszótereken döbbentem le, szinte mindegyik katasztrófális állapotban volt, leszakított hinták, deformált mászóókák, minden összefirkálva, ráadásul bizonyos helyeken össze is égve, de főleg a kosz és a vigasztalanság, a folyó másik oldalán lévő játszótér trambulinja alatt kutyaszar, és amikor egyszer a királykertbe mentünk, mivel ott található egész Torino legnagyobb csúszdája, amivel nem azt akarom mondani, hogy hatalmas volt, csak mintha a többi törpéknek készítették volna, és amikor végre odaértünk, pontosan ott, az alatt a fantasztikus csúszda alatt találtam két hajléktalant a hálósájkjukba burkolózva, de eszembe sem jutott, hogy felébresszem, vagy elküldjem őket onnan. Nem értettem, miféle fekete lyuk nyeli el az adónkat, ha cserébe a polgárok ilyen szolgáltatást kapnak, de a játszóterekre ki kellett járnom, Alessio számára még fontos volt, többnyire Manut is kicsaltam magammal, aki a tabletet az ágyából a parki padra helyezte át, közben mintha a változást egyáltalán nem tudatosította volna, csak ha noszogattam, hogy rúgjon bele a labdába, vagy csináljon valamit, de akkor egy mordulással lerázott magáról.

Marco gyakran elutazott hétvégére, képzésekre, konferenciákra, előadásokra. Ravennába, Cuneóba, Zürichbe vagy akár Stock-

holmba, Bordeaux-ba, a külföldi partnerekkel való találkozókra, és úgy esett, hogy azon a hétvégén is egyedül voltam a fiúkkal, szombat délelőtt kivonultunk a házunk mögötti, párizsi hangulatú kis parkba, a Piazza Maria Teresára, hogy tegyünk ott egy kört a Piazza Cavouron át egészen a Via Accademia Albertináig, ahol a legközelebbi játszótér van, bár ez sem volt egy nagy szám, hogy értsük egymást, tehát messze nem olyan játszótér, mint amilyenekkel Brüsszelben kényeztettek, de ott csobogott a szökőkút, kutyák szaladgáltak a gyepen, a játékszerek viszonylag jó állapotban voltak, de mindenekelőtt az a kis körhinta, amely már két hete ott állt, és amelyre Alessio egyfolytában fel akart ülni.

„Kristína! Kristína!” hallottam meg, hogy valaki felém kiabál, épp amikor zsetonokat vettem a bódénál, és természetesen, ahogy megfordultam, Olga volt az, aki az elkerített hinta irányából közeledett, a lányát, Sofiát vezette kézen fogva, aki még óvodás volt, és szélesen rám mosolygott. „Ehi, ciao”, köszöntem oda neki, arcon pusziltuk egymást, és egy ideig neveltünk, hogy még a hétvégén is egymásba botlunk, „nahát, hogy mik vannak?! Te követsz engem!”, aztán megragadta a kezem, „gyere, bemutatlak Michelének, szerintem még nem találkoztatok”. Így hát fogtam Alessiót, bár ő hangosan tiltakozott, mert azonnal fel akart ülni a körhintára, Manu lecsatlakozott rólunk, és a mobillal a kezében a legközelebbi pad felé indult, micsoda bemutatkozás és udvariaság, Olga férje a hinta mellett állt, csak David miatt ismertem fel, akit hintáztatott, miközben Olga azt magyarázta nekem, hogy „mi többnyire nem ide járunk, kicsit távol esik Vanchigliától, de van itt a közelben egy termelői piac, és szeretnénk majd ott megállni”, bólintottam, és felraktam Alessiót a másik hintára, a két fiú versenyezni kezdett, hogy ki tudja magasabbra kilendíteni magát, ki tudja gyorsabban, és már nevettek, miközben fifonoknak